

MANIFEST
SENTER FOR
SAMFUNNSANALYSE

RAPPORT NR. 1/2014 • MANIFEST SENTER FOR SAMFUNNSANALYSE

FØR DEMNINGEN BRISTER

Tiltakspakke mot arbeidslivskriminalitet

Rapporten er skrevet av Magnus Engen Marsdal.

MANIFEST

SENTER FOR SAMFUNNSANALYSE

Kr. Augusts gt 11, Tullinløkka • post@manifestanalyse.no • www.manifestanalyse.no

INNHold

INNLEDNING.....	4
KRIMINELLE UTNYTTER ULOVLIGE ARBEIDERE	8
SVART ØKONOMI OG SKATTEJUKS.....	10
LOVLYDIGE AKTØRER UTKONKKURERES	11
TILTAK MOT ARBEIDSLIVSKRIMINALITET	13
NOTER.....	16

INNLEDNING

– *Trusselbildet mot Arbeids-Norge undergraver de seriøse bedriftenes mulighet til å konkurrere og overleve.*
NHO-direktør Kristin Skogen Lund.¹

– *Dette er en av de største truslene mot det norske samfunnet.*
Leder for taktisk etterforskningsenhet i Kripas, Eivind Borge.²

Denne rapporten beskriver kort og konsist en ubehagelig ny virkelighet som ledende norske politikere synes å ha vanskelig for å ta innover seg: I kjølvannet av EUs østutvidelse i 2004 har vi importert en stadig økende mengde organisert kriminalitet, til det punkt at kriminelle bander nå fester grepet om stadig flere bransjer og lovlydige virksomheter blir utkonkurrert. Siste del av rapporten foreslår mulige tiltak mot bølgen av kriminalitet som truer eksistensgrunnlaget for deler av forretningslivet, rettighetene til ansatte og vitale samfunnsinteresser.

BROHODE FOR KRIMINALITET

Det siste tiåret har Norge tatt imot rundt 250.000 arbeidsinnvandrere, svært mange av dem fra fattigere land i Øst-Europa. Innføringen av et felles arbeidsmarked i hele det utvidede EU-området er et eksperiment, og politikerne som satte det i gang kan neppe ha overskuet alle konsekvensene.

De første årene etter EUs østutvidelse var det mye snakk om «sosial dumping» i norsk arbeidsliv. Nå ser vi konturene av noe enda mer alvorlig.

Direktør for Arbeidstilsynet Ingrid Finboe Svendsen utalte i januar 2014: «Rundt 250.000 arbeidsinnvandrere har kommet til Norge, noe som utgjør 10 prosent av arbeidsstokken. Det er en rekke utfordringer knyttet til skatt, kriminalitet og sikkerhet knyttet til disse. Vi gjør mellom 3.-4.000 tilsyn i året, men vi klarer ikke denne jobben alene lenger.»³

Politidirektør Odd Reidar Humlegård: «Dette trusselbildet har blitt veldig tydelig for oss de siste årene. Vi ser en utvikling der seriøse bedrifter presses ut av aktører som er kriminelle. De kan tilby tjenester til langt lavere pris fordi de ikke betaler skatt- og trygdeavgifter, de betaler særdeles lave lønninger til mennesker som oppholder seg ulovlig i landet, og de driver ofte med annen kriminalitet som narkotika, menneskesmugling, utpressing og vold.»⁴

Det siste momentet er særlig urovekkende for politi og påtalemyndighet. De useriøse bedriftene begrenser seg ikke til lovbrudd som svart arbeid og skatteunndragelse. Slike firma anvendes også til hvitvasking av narkotikapenger eller som brohode inn i Norge for andre former av organisert kriminalitet, som menneskesmugling, utpressing og vold.

Lovlydige selskaper kan i lengden ikke klare seg i konkurransen mot kriminelle virksomheter som betaler verken skatt, arbeidsgiveravgift eller tariff lønn. I stadig flere bransjer opplever norske firma presset fra de kriminelle, og nå slår Næringslivets sikkerhetsråd alarm.

Direktør Kristine Beitland i Næringslivets sikkerhetsråd, som representerer NHO, Virke og en rekke store arbeidskjøperorganisasjoner, uttalte i januar 2014: «Vi mener det er fotfeste av organisert kriminalitet i bygg og anlegg, og det er behov for å få løst situasjonen. Vi mener at lederne i næringslivet har behov for en verktøykasse for å forebygge kriminalitet». ⁵ En ledende Kripos-etterforsker går så langt som å kalle utbredelsen av organisert kriminalitet gjennom arbeidslivet «en av de største truslene mot det norske samfunnet.» ⁶

Forretningsdrivende, påtalemakt, fagbevegelse og skattemyndigheter har gjennom flere år advart mot denne dramatiske utviklingen. Likevel hørte vi lite om temaet i valgkampen sist høst.

IKKE HØYT PÅ DAGSORDEN

Verden rundt oss har forandret seg fort og det norske systemet har ikke oppdaget det helt ennå. Regjeringen har lagt fram en handlingplan her og en tiltaksplan der, men det offentlige ordskiftet gjenspeiler ikke alvoret i situasjonen som operative myndigheter og forretningsdrivende beskriver.

Hvis både høyre- og venstresiden har sovet i timen, kan det skyldes ideologiske skylapper. Deler av venstresiden har berøringsangst for de fleste problemer som har med innvandring å gjøre. Andre, lenger til høyre på venstresiden, har berøringsangst for problemer som har med EUs indre marked å gjøre.

Høyresiden liker tradisjonelt å profilere seg som tilhengere av lov og orden, men er samtidig glad i den økte tilgangen på billig arbeidskraft over landegrensene. I tillegg deler mange på høyresiden også motviljen mot å snakke høyt om problemer skapt av EØS og EUs indre marked.

«EUROPAS MEST NAIVE LAND»

Manifest senter for samfunnsanalyse har under arbeidet med denne rapporten gjennomført samtaler off the record med høyt plasserte representanter for rettsvesenet, forretningslivet og skattemyndighetene. Her finnes en påtakelig frustrasjon over det norske systemets treghet og

de politiske partienes tafatte holdninger. Dette er noen av påstandene vi får høre:

- Norge anses blant andre lands justismyndigheter som Europas dumme og mest naive land. Vi tillater nesten hva som helst og sjekker nesten ingenting. Vi framstår nesten stakkarslige når det gjelder kampen mot organisert kriminalitet.
- Norge har et veldig sendrektig rettsvesen.
- Bortfallet av grensekontroll med Schengen-avtalen underletter kriminell virksomhet rettet mot Norge.
- Prisen samfunnet vil betale for at politikerne bygger ned kapasiteten til skattemyndighetene samtidig som behovet for kontroller øker vil bli et tifold ganger høyere enn summene man sparer på å underbemanne skatteetaten.
- Vi kan gjerne være med på offentlige utredninger, men det er ikke det vi ber om. Vi ber om handling og det trengs tiltak umiddelbart.

HVA HAR NORSKE MYNDIGHETER GJORT?

En liste over dereguleringer norske politikere har gjennomført kan synes å bekrefte inntrykket av et land som ikke tar truslene fra kriminalitet organisert gjennom arbeidslivet altfor alvorlig.

- For å etterleve EUs krav åpnet Norge for selskapsformen NUF (Norsk utenlandskeid foretak), som ifølge skattemyndighetene benyttes flittig av multikriminelle nettverk. NUF-selskap med årlig driftsinntekt opp til 5 millioner kroner er helt fritatt for revisjonsplikt.
- I stedet for å stramme inn overfor NUF-selskapene, valgte den rødgrønne regjeringen i 2011 å fjerne revisjonsplikten også for norske aksjeselskap under 5 millioner i årlig driftsinntekt. Samtidig senket de rødgrønne minstekravet til egenkapital fra 100.000 til 30.000 kroner. Dereguleringen ble gjort tross skattemyndighetenes advarsler om at dette vil underlette kriminell virksomhet i Norge.
- Mens behovet for aktiv kontroll fra skattemyndighetene øker markant, har Skatteetaten redusert antall årsverk med 40 fra 2011 til 2012.
- I 2000 deregulerte Norge markedet for utleie og innleie av arbeidskraft. En stor andel av problemene med sosial dumping og kriminalitet er knyttet til bemanningsforetakene som dermed ble sluppet løs av politikerne.

- Norge avskaffet med iverksettelsen av Schengen-avtalen i 2001 sin egen rett til å drive grensekontroll mot overfor tilreisende fra hele EUs Schengen-område.
- I dag er det fritt fram for å etablere firma og selge tjenester, selv for utenlandske aktører som aldri har hørt om merverdiavgift eller arbeidsgiveravgift, etter at norske politikere gjennom 1980-tallet avskaffet minstekravene til kompetanse for å drive næringsvirksomhet, så som handelsbrev og håndverksbrev.

OPPVÅKNING OG TILTAK

Virkeligheten som nå banker på partienes dør er annerledes enn forespeilet i politiske visjoner om sosial harmoni bygd på EUs indre marked. Den alvorlige situasjonen som beskrives av Næringslivets sikkerhetsråd, politi og skattemyndigheter tilsier tverrpolitisk nyorientering.

Venstresiden har gode grunner til å øke innsatsen på dette området. Norske arbeidsfolk kan ikke konkurrere med ansatte som presses til å godta 50 eller 40 kroner i timen. Solidariteten i og finansieringen av den norske velferdsmodellen vil bryte sammen hvis skattejuks og svart arbeid får fortsette å bre om seg som nå.

Høyresiden har gode grunner til å bry seg, fordi lovlydig næringsvirksomhet ikke kan konkurrere med firma som betaler verken skatt, moms eller arbeidsgiveravgift.

Alle lovlydige innbyggere har gode grunner til å bry seg, fordi den organiserte kriminaliteten vil føre med seg økende korrupsjon i det offentlige og bli en alvorlig trussel mot samfunnssikkerheten, slik Kripas beskriver det.

Partielitene bør legge ideologiske skylapper til side og vurdere aktuelle verktøy og virkemidler fordomsfritt. Manifest Analyse presenterer i siste del av denne rapporten en liste over mulige tiltak.

KRIMINELLE UTNYTTER ULOVLIG ARBEIDSKRAFT

Politidistriktene forteller at bruk av ulovlig arbeidskraft er «svært utbredt» i Norge. Bruk av ulovlig arbeidskraft fører med seg sosial dumping og regelrett tvangs- og slavearbeid. Økt arbeidsinnvandring og irregulær migrasjon har gjort det enklere for useriøse arbeidsgivere å utnytte arbeidstakere som ikke kjenner sin rettigheter og ikke har lovlig arbeidstillatelse i Norge.

Mediene har i en rekke saker satt søkelys på grov utnyttelse av utenlandsk arbeidskraft i Norge:

En rekke reportasjer på TV 2 avslørte i 2013 at utenlandske arbeidere ved Coops store byggeprosjekt ved Gardermoen ble betalt ned til 45 kroner i timen og måtte klatre i 27 meter høye stillaser uten sikring. De ulovlige og livsfarlige forholdene ble innrømmet av Coop-konsernet⁷.

I 2012 avslørte avisa sosial dumping i stor stil blant renholderne i tidligere NHO-president Jens Ulltveit-Moes Burger King-restauranter. Renholderen og fembarnsfarens Dagbladet skreiv om ble betalt hundre kroner i timen *før skatt*, langt under minstelønnen for renholdere på 151,67 kroner i timen. Til avisa sier fembarnsfarens: «Hele familien min lider. Jeg jobber så hardt jeg kan, men jeg kan ikke forsørge familien min for smuler».⁸

Latviske Juris Dombrovskis ble skadd og havnet i koma da han falt ned fra et usikret stillas på jobb i Tromsø. Mannen som eide garasjen vil ikke ta ansvar for ulykken, med henvisning til at Dombrovskis ikke var ansatt. Dombrovskis advokat er uenig: «Han hadde ikke noe firma og var derfor ikke selvstendig næringsdrivende. Han ønsket å forsørge familien, og oppdragsgiveren ønsket billig arbeidskraft. Det ble aldri signert noen kontrakt. Dette er en måte å fraskrive seg ansvar på og utnyttelse av østeuropeiske arbeidere i en vanskelig situasjon».⁹

I desember 2012 aksjonerte politiet og Arbeidstilsynet mot forretningsmann Karl Atle Knudsen i Stavanger. I en bolig Knudsen eier fant de 32 personer fra Bulgaria og Romania stuert sammen under brannfarlige forhold¹⁰. Flere av personene jobbet i Knudsens dagligvareselskap.

Ifølge politiets tall økte antall anmeldelser av tvangsarbeid fra 22 i 2012 til 39 i 2013. Politiet og næringslivets organer frykter også at det er store

mørketall. På sine nettsider skriver Politiet: «Resultatet av denne utviklingen er at generelle lønns- og arbeidsvilkår presses nedover i den legale økonomien, og videre at rekrutteringen svekkes til særlig utsatte yrker og bransjer som bygg og anlegg, renhold, bilpleie, hotell og restaurant, matproduksjon og transport».¹¹

Siden 2012 har mer enn 30 nøkkelaktører fra næringsliv, politi og fagbevegelse jobbet sammen for å finne løsninger mot menneskehandel og tvangsarbeid i Norge. Dagbladet fikk i oktober 2013 tilgang til gruppas rapporter. Rapportene slår fast at asylsøkere utnyttes grovt av sine arbeidsgivere og at utenlandske arbeidstakere brukes til hvitvasking av penger fra kriminell virksomhet.¹²

«Det vi fanger opp er bare toppen av isfjellet. Vi opplever det som skjer og omfanget som meget skremmende», forteller medlem av gruppa og distriktssekretær Geir Gamborg-Nielsen til avisa.

Problemet med bruk av ulovlig arbeidskraft og tvangsarbeid øker i voldsom fart i hele EU-området: Tall fra Europaparlamentets kriminalitetskomité som ble videreformidlet i Dagbladet 18. februar i år viser at 880.000 mennesker lever som slaver innenfor EUs grenser.

Norge får kritikk av Europarådets ekspertgruppe mot trafficking (GRE-TA). I en rapport som ble publisert i 2013 slår gruppa fast at Norge mangler «klare prosedyrer og kriterier for å identifisere ofre for trafficking».¹³

SVART ØKONOMI OG SKATTEUNNDRAGELSE

I takt med at useriøse aktører etablerer seg innen stadig flere bransjer, øker problemene med skatteunndragelse og svart økonomi i Norge. Det er vanskelig å slå fast nøyaktig hvor stor den svarte økonomien er i Norge, men alle tegn peker på at den er i vekst.

Norge taper mange titalls milliarder på svart økonomi. Ifølge en rapport utarbeidet av det internasjonale analyseselskapet ATKearney omtalt i Aftenposten januar 2014 utgjør den svarte økonomien i Norge 420 milliarder kroner. Det utgjør 14 prosent av brutto nasjonalprodukt. President Curt A. Lier i Justisforbundet frykter at dersom anslaget stemmer, vil «omfanget av kriminell virksomhet i løpet av ti år bli like stort som oljefondet»¹⁴.

Useriøse aktører i arbeidslivet unndrar store summer i skatt. I en rapport Dagens Næringsliv fikk tilgang til i mai 2013 kommer det fram at Skatteetaten mener å ha avslørt 46 nettverk som driver såkalt «fiktiv fakturering». Fiktiv fakturering er en mer sofistikert form for skatteunndragelse der penger tas ut av selskaper for så igjen å brukes til å lønne egne ansatte. Ifølge Skatteetaten skal nærmere en milliard kroner ha blitt unndratt skatt i disse nettverkene.¹⁵

Innenfor bygg- og anlegg er problemet særlig stort. Byggenæringens Landsforening anslår at nordmenn brukte 150 svarte milliarder på å bygge og pusse opp årlig. «Utviklingen er skremmende, og svarene bekrefter nok en gang at vi står overfor et omfattende problem» forteller administrerende direktør i foreningen Jon Sandnes¹⁶.

LOVLYDIGE AKTØRER UTKONKURRERES

Næringslivets organisasjoner er bekymret for at virksomheter som følger loven taper i konkurranse med useriøse aktører som ikke betaler skatt, dumper lønn og spiller hasard med ansattes sikkerhet. «Trusselbildet mot Arbeids-Norge undergraver de seriøse bedriftenes mulighet til å konkurrere og overleve», forteller NHO-sjef Kristin Skogen Lund.

Direktør Kristin Breitland i Næringslivets Sikkerhetsråd forteller: «Kriminelle aktører tilbyr tjenester til langt lavere pris fordi de ikke betaler skatt og avgifter, driver med falsk fakturering og – ikke minst – betaler svært lave lønninger til mennesker som oppholder seg ulovlig i landet.»¹⁷

Ifølge Kripos er særlig følgende bransjer i risikozonen:

- Renholdsbransjen.
- Butikker, frisører og bilvaskhaller.
- Byggebransjen.
- Utelivsbransjen.
- Dagligvarebransjen.
- Landbruk.¹⁸

I medlemsundersøkelsen til Byggenæringens Landsforening (BNL) svarer hver tredje bedrift at de har tapt oppdrag til det svarte markedet i 2013. Hele 7 av 10 malerfirmaer har opplevd det samme, viser undersøkelsen.¹⁹

Malermester Jens Petter Lunde forteller til P4 at han «taper anbud hver eneste dag» til useriøse aktører. Han opplever ofte at kundene blir sinte når de får regning fra hans firma når de ser at naboen har brukt useriøse aktører og betalt mye mindre: «Det er klart dette er irriterende, men vi må jo ta en slik pris for å følge regelverket. Mitt inntrykk gjennom de siste fem årene, er at det nå har blitt helt kaos i bygg- og anleggsnæringen».

Leder for taktisk etterforskningsgruppe i Kripos, Eivind Borge, forteller at: «Vi har sett eksempler på at de kriminelle miljøene utkonkurrerer de seriøse selskapene ved å tilby tjenester som er langt billigere enn hva det er mulig å drive for legalt. Dermed går seriøse selskaper konkurs, mens de kriminelle får stadig større innpass.»²⁰

Bransjene selv deler bekymringene til Kripos, både på arbeidstaker- og arbeidsgiversiden:

- *Hvis man ikke gjør noe vil den seriøse delen av bransjen bli utkonkurrert av de useriøse, forteller direktør Petter Furulund i NHO Service.*
- *Den useriøse delen av bransjen får stadig større markedsandel (...) Hvis ikke myndighetene griper inn og setter tøffe krav så vil puber, barer og nattklubber bli tatt over av ikke-seriøse. Kall det gjerne kriminelle, sier Tore Skjelstadaune som organiserer restaurantarbeidere i hovedstaden gjennom Fellesforbundet.*
- *Vi opplever at de seriøse blir utkonkurrert av de useriøse. Det er umulig å selge en klipp for hundre kroner hvis man ikke gir de ansatte ekstremt lavt lønn og bryter loven, sier Ingunn Jacobsen i Frisørenes Fagforening.*
- *Vi ser at lastebilbransjen har blitt tøffere og at det er mer kriminalitet enn det har vært tidligere, sier forbundsleder Roger Hansen i Transportarbeiderforbundet.²¹*

TILTAK MOT ARBEIDS- LIVSKRIMINALITET

Manifest Analyse foreslår følgende ti tiltak for å komme på offensiven mot den økende kriminaliteten som er i ferd med å underminere flere viktige bransjer i Norge.

1. GJENINNFØR OBLIGATORISKE MINSTEKRAV FOR Å STARTE NÆRING

I dag kan «hvem som helst» etablere firma og tilby håndverkstjenester. For å luke vekk kriminelle og useriøse aktører, bør det innføres en kvalitetsstandard av samme type som håndverksbrevet (næringsbrev i håndverk), som fram til 1987 var obligatorisk for å etablere norsk firma innen håndverksvirksomhet. Håndverksbrevet forutsetter bestått mes-terutdanning, som inkluderer kunnskap om økonomistyring og norske lover og regler.

Et slikt minstekrav til kunnskap om lover, regler, moms og så videre bør innføres selektivt for bransjer der vi har økende problemer med organisert kriminalitet. For forretninger bør det innføres krav til handelsbrev, det vil si at vedkommende som faktisk leder virksomheten må ha bestått det relevante minimum av handelsutdanning. Taxinæringen er en annen bransje hvor det bør innføres minimums kompetansekrav for den som vil starte næring.

2. INNFØR VANDELSKRAV I UTSATTE NÆRINGER

I dag kreves det vandelsattest for å starte vakselskap, på grunn av sikkerhetsrisiko. Når det nå er avdekket at reinholdsfirma, malerfirma og så videre brukes som brohoder og skalkeskjul for organisert kriminalitet rettet mot Norge, kan også renholdere og håndverkere som får adgang til offentlige og private bygg utgjøre en sikkerhetsrisiko. Det bør innføres krav om vandelsattest for å starte virksomhet i næringer politiet anser som særlig utsatt.

3. ARBEIDSTILSYNET MÅ KUNNE KREVE LEGITIMASJON

Arbeidstilsynet må få rett til å kreve legitimasjon når det utføres tilsyn ute på arbeidsplassene. I dag kan ansatte de møter bare gå sin vei eller nekte å legitimere seg, og Arbeidstilsynet kan stå der uten å ane hvem de snakker med.

4. STENG VIRKSOMHETER MIDLERTIDIG NÅR LOVBRUDD AVDEKkes

Den groveste utnyttelsen av ansatte rammer ofte personer uten lovlig opphold. Virksomhetene kan underbetale, nekte sykepenger, betale svart og så videre uten at den ansatte har noe hun skal ha sagt. I andre

tilfeller er de ansatte mennesker som er kommet til Norge for å begå kriminalitet og den legale virksomheten er et skalkeskjul. Norske familier kan i dag miste adgangen til å ha au-pair hvis de utnytter systemet. Det samme bør innføres for virksomheter som ansetter ulovlig, slik politiet i Stavanger har bedt om. Politiet ønsker adgang til å stenge butikker, frisører, restauranter, og andre virksomheter et antall dager når det avdekkes brudd på utlendingsloven ved virksomheten.²² Hvis politiets avdekning av systematisk kriminalitet kun får konsekvenser for enkeltpersonene som transporteres ut av landet, vil de kriminelle virksomhetene bare fortsette som før.

5. BØTER SOM SVIR

Bøtene som ilegges for brudd på arbeidslivets lover og regler må økes slik at det svir skikkelig å bli tatt for lovbrudd. I dag risikerer lovbryster ved tilfeller av underbetaling (under allmenngjort tariffnivå) knapt mer enn å måtte betale det det arbeiderne uansett har krav på. Solidaransvar for ubetalt lønn hos underleverandører er begrenset til 3 måneder, en periode som bør utvides til 1 år.

6. AVSKILTING AV UREGLEMENTERTE VOGNTOG

Livsfarlig og ulovlig kjøring med langtransport er også arbeidslivskriminalitet, med potensielt livstruende konsekvenser. Det bør snarest innføres et system for dataregistrering og godkjenning av utenlandske vogntog på norske veier og en bombrikke som identifiserer kjøretøyet som godkjent. Vogntog som stoppes uten godkjent bombrikke avskiltes på stedet og ilegges kjøreforbud. Bøtelegging fungerer ikke, siden utenlandske selskaper stort sett ikke betaler bøkene som ilegges.

7. ANSATTE SKAL ANSETTES, IKKE LEIES INN

En stor andel av problemene med kriminalitet og sosial dumping er knyttet til bemanningsforetak, det vil si firma som megler arbeidskraft. Innleie står i motsetning til lovens prinsipp om fast ansettelse og åpner veien for useriøse virksomheter. Norge opphevet det generelle forbudet mot innleie på verst tenkelig tidspunkt i 2000: Kort tid før EUs østutvidelse og åpningen av arbeidsmarkedet mot fattige områder i Europa. I kampen mot arbeidslivskriminalitet og for ordnede forhold, er det nødvendig å stramme inn adgangen til utleie og innleie av ansatte. Adgangen til utleie/innleie av ansatte bør strammes inn, slik at vikarbyråer som formidler til reelle vikariater er tillatt, mens arbeidskraft for øvrig må hyres direkte av virksomheten som skal ha arbeidet utført. På dette området må regjeringen sette samfunnets interesser foran bemanningsbransjens særinteresser.

8. INNFØR REVISJONSPLIKT

Norskregistrert utenlandsk foretak (NUF) er en relativt ny selskapsform som tillater «postkasseselskaper» i utlandet å drive i Norge. I Storbri-

tannia koster det ett pund å opprette aksjeselskap, og så kan man opprette NUF i Norge helt uten aksjekapital og uten revisjonsplikt (opp til 5 millioner i omsetning). Allerede i 2009 meldte Aftenposten at «utenlandsregistrerte selskaper blir systematisk brukt i kriminell virksomhet.» Skattemyndigheten påpekte at «Useriøse aktører og kriminelle tiltrekkes av denne selskapsformen.» Finansdepartementet har advart mot at «det er et økende omfang av ulike typer kriminalitet der NUF brukes som et instrument».²³ Et første tiltak bør være å legge normal revisjonsplikt på alle NUF-selskaper. Dette går skattemyndighetene inn for.

Regjeringen bør også rette opp de rødgrønnes feilgrep og gjeninnføre revisjonsplikt for alle aksjeselskaper i Norge. Minstekravet til aksjekapital økes til 100.000 kroner.

Motargumentet er at dette har kostnader for små bedrifter. Når hele bransjer og samfunnsikkerheten er under tiltakende trussel fra kriminelle virksomheter, må samfunnet ta den relativt beskjedne kostnaden det er å revidere også lovlydige selskapers regnskaper, slik vi gjorde inntil 2011. Vi kan ikke la være å beskytte samfunnet mot organisert kriminalitet fordi «det koster noe». Det vil koste enda mer å la være.

9. STOPP KONKURSRYTTERNE

I flere av de mest utsatte bransjene spekulerer eierne i å slå selskaper konkurs straks de får problemer og så fortsetter de som før med nystartede selskaper. Dette påfører samfunnet store kostnader i form av lønnsgarantiutbetalinger til ansatte som ikke får lønn og ved at leverandører som ikke får betalt kan gå dukken. I dag får selv aktører som har brutt en rekke lover og regler ofte starte nye selskap umiddelbart etter å ha slått det forrige konkurs. Regjeringen må ta initiativ til å skjerpe lovteksten eller forskrifter for å sikre en langt strengere bruk av konkurskarantene.

10. UTVID FAGFORENINGENS RETT TIL SØKSMÅL

Politi og arbeidstilsyn vil aldri kunne kontrollere mer enn en brøkdel av virksomhetene. Hvis myndighetene skal gjøre noe med arbeidslivskriminalitet, må de innse at fagbevegelsens tilstedeværelse og handlekraft er en forutsetning for å lykkes. Regjeringens ambisjon om å avskaffe den relativt nylig vedtatte retten for fagforeninger til å anlegge representativt søksmål ved brudd på Arbeidsmiljølovens regulering mot misbruk av innleid arbeidskraft er derfor å gå i feil retning. Vi trenger ikke økt armslag for lovbrytere, men det motsatte.

Regjeringen må i lys av den alvorlige situasjonen i deler av arbeidsmarkedet vurdere å styrke vilkårene for at lovens bestemmelser kan håndheves: Adgangen til representativt søksmål fra fagforening bør *utvides* til å gjelde flere deler av Arbeidsmiljøloven, ikke bare innleie.

NOTER OG FORKLARINGER

- 1 Trues av kriminelle: www.renholdsnytt.no/Nyheter/Siste-nytt/Januar-2014/Trues-av-kriminelle
- 2 Kripos advarer: Slik tar kriminelle bander over Arbeids-Norge: www.dagbladet.no/2013/12/22/nyheter/kripos/innenriks/kriminalitet/politiet/30964543/
- 3 NTB, 28.1.2014
- 4 NTB, 28.1.2014
- 5 Dagbladet, 28.1.2014.
- 6 Kripos advarer: Slik tar kriminelle bander over Arbeids-Norge: www.dagbladet.no/2013/12/22/nyheter/kripos/innenriks/kriminalitet/politiet/30964543/
- 7 Risikerer livet for 50 kroner timen: www.tv2.no/nyheter/innenriks/risikerer-livet-for-50-kroner-timen-4029744.html#.Uw3Z9fR5P9M
- 8 Vasker for restauranten til kjendismillionær: – Fikk 36 kroner timen: www.dagbladet.no/2012/01/31/nyheter/burger_king/innenriks/jens_ulltveit_moe/renhold/20018830/
- 9 Juris (50) kom til Norge for å jobbe havnet i koma etter arbeidsulykke: www.dagbladet.no/2013/12/05/nyheter/arbeidsulykke/innenriks/30640567/
- 10 Eiendomskongen leide ut brannfelle til egne ansatte – nå etterforskes han av politiet: www.dagbladet.no/2013/12/18/nyheter/sosial_dumping/innenriks/arbeidsliv/bolig/30792086
- 11 Felles satsning mot arbeidskriminalitet: https://www.politi.no/politidirektoratet/aktuelt/nyhetsarkiv/2014_01/Nyhet_13397.xhtml
- 12 Rapport fra Slave-Norge: Blir grovt utnyttet, seksuelt trakassert og brukt til hvitvasking www.dagbladet.no/2013/10/11/nyheter/innenriks/menneskehandel/trafficking/kriminalitet/29720407/
- 13 Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings in Norway: www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/docs/Reports/GRETA_2013_5_FGR_NOR_with_comments_en.pdf
- 14 Hver sjettede norske krone er svart: <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/-Hver-sjettede-norske-krone-er-svart-7428597.html>
- 15 Faktura-juks, for 900 millioner: www.dn.no/forsiden/naringsliv/article2617283.ece
- 16 Sarpsborg Arbeiderblad, 13.02.2014
- 17 VG 17.02.2014
- 18 Kripos advarer: Slik tar kriminelle bander over Arbeids-Norge: <http://www.dagbladet.no/2013/12/21/nyheter/kripos/innenriks/kriminalitet/politiet/30964543>
- 19 Sarpsborg Arbeiderblad, 13.02.2014
- 20 Kripos advarer: Slik tar kriminelle bander over Arbeids-Norge: www.dagbladet.no/2013/12/22/nyheter/kripos/innenriks/kriminalitet/politiet/30964543
- 21 Norske tillitsvalgte og arbeidsgivere forteller om trusler, vold og menneskehandel: www.dagbladet.no/2013/12/30/nyheter/kripos/innenriks/kriminalitet/organisert_kriminalitet/31040923/
- 22 Stavanger-politiet vil stenge, butikker, frisører og restauranter som utnytter ansatte: www.dagbladet.no/2013/12/18/nyheter/sosial_dumping/innenriks/arbeidsliv/arbeidstilsynet/30907707
- 23 Nou 2009:4 Tiltak mot skatteunndragelser: www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/nouer/2009/nou-2009-04/11/4/1.html?id=549348

FLERE RAPPORTER OG NOTATER FRA MANIFEST ANALYSE

På manifestanalyse.no kan du laste ned følgende publikasjoner gratis.

RAPPORTER

- 3-2013: *OPS i helsevesenet. Storbritannias erfaringer, lærdommer for Norge.*
- 2-2013: *Stor ulikhet, dyp krise. Om årsaker til den verste økonomiske nedturen på 75 år*
- 1-2013: *Før det smeller. Politiske tiltak mot ekstreme boligpriser*
- 3-2012: *Når boligboblen brister. Lærdommer fra boligboomen og krakket i Irland*
- 2-2012: *Grådighetens pris. Svekket fagbevegelse og fallende lønnsandel siden 1980*
- 1-2012: *Fritt fall. Erfaringer fra privatisering og konkurranse i den svenske skolen*
- 2-2011: *Ute av balanse. Finansiering av velferd i kommunesektoren*
- 1-2011: *Det nye Norge. Økonomisk maktkonsentrasjon i perioden etter 1990*
- 4-2010: *Lanseringen av «utenforskapet»: Hvordan høyresiden svekker tilliten til trygdeordningene*
- 3-2010: *Fortsatt råd til felles velferd? Framskrivninger og politisk handlingsrom mot 2060*
- 2-2010: *ISS-METODEN: Outsourcing og arbeidsmiljø ved hoteller i Oslo-området*
- 1-2010: *Myter og fakta om sykefravær*
- 2-2009: *Skattepolitikk i det blå: Det faglige grunnlaget for Fremskrittspartiets skattekutt*
- 1-2009: *Klassedelt helsevesen? Om utbredelsen av privat helseforsikring i Norge*

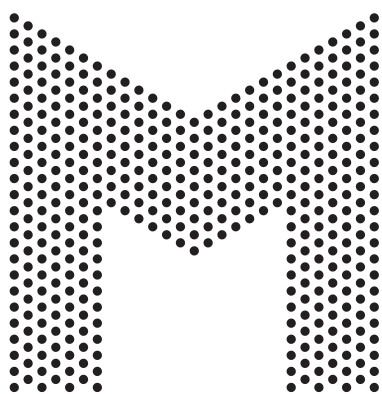
NOTATER

- 3-2012: *Vikårbyrådirektivet – en seier for fagbevegelsen?*
- 2-2012: *Fra finanskrisen til velferdskrise*
- 1-2012: *Utdannelse på eget ansvar. Tilgang på læreplasser for elever på yrkesfaglige studieretninger*
- 2-2011: *Utdannelse for de mange – en omtale*
- 1-2011: *«Den late greker». Myter og fakta om den økonomiske krisen i Hellas*
- 5-2010: *Frihandel eller rettigheter – Om den foreliggende frihandelsavtalen med Colombia*
- 4-2010: *Kupptilhengere ved Oslo Freedom Forum 2010*
- 3-2010: *Offentlig anbud, sosial dumping. RenoNorden-saken og kommunal konkurranseutsetting*
- 2-2010: *«Heroes of Human Rights» – Kupptilhengere ved Oslo Freedom Forum 2010*
- 1-2010: *Offentleg-privat sugerør – Lærdomar frå dei kostbare erfaringane med OPS*
- 2-2009: *Redusert sykefravær. Hva kjennetegner virksomhetene som lykkes?*
- 1-2009: *Faktasjekk: Høyres og Frps påstander om privat helseforsikring sett i lys av erfaringene fra 26 OECD-land*

POLITISKE ANBEFALINGER

- 3-2010: *Sosial dumping i offentlig regi? RenoNorden-saken og rødgrønne utfordringer*
- 2-2010: *Velferd eller skattestopp – Har Norge en rødgrønn regjering i blå tvangstrøye?*
- 1-2010: *Lovløse tilstander? – Forslag fra Henning Jahkelln vedrørende håndhevelse av Arbeidsmiljøloven*

Pamfletter utgitt i samarbeid med Forlaget Manifest AS kan du finne på forlagets nettside, manifest.no.

MANIFEST
SENER FOR
SAMFUNNSANALYSE